

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ДО САМОРЕГУЛЯЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Христина Мартинюк, І.В.Стражнікова
**(ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»)**

Практика навчання у вищій школі засвідчила, що роль навчання в основному обмежується формуванням професійних якостей, знань, умінь, навичок, удосконаленням розумової діяльності студентів. Відомо, що навчання розвиває розвиток психічних якостей особистості, рис характеру й творчого мислення. Тому воно не тільки забезпечує професійний розвиток, а й створює умови для майбутнього професійного зростання. Звичайно, навчання у закладі вищої освіти може забезпечити й формування готовності майбутнього фахівця до саморегуляції у цілеспрямованій, організованій, свідомій і креативній співпраці суб'єктів процесу.

Тому, однією зі складових досліджуваної проблеми є визначення критеріїв та показників ефективності підготовки майбутніх викладачів до саморегуляції педагогічної діяльності, які відображаються через сформованість у студентів готовності до її здійснення.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дав можливість виокремити основні складові змісту самої підготовки до СПД:

✓ формування позитивного ставлення до даного виду діяльності – передбачає усвідомлене прагнення до опанування й розвитку системи ЗУН і емоційно-ціннісних орієнтацій);

✓ засвоєння системи відповідних знань (вивчення психолого-педагогічних і соціально-гуманітарних дисциплін);

✓ оволодіння методами, прийомами та технологіями саморегуляції (взаємодія всіх суб'єктів освітнього процесу);

✓ розвиток умінь цілеспрямованості, моделювання, прогностичності, оцінювання та аналізу результатів діяльності (підготовка студентів до ефективного досягнення поставленої мети і вирішення проблем у процесі безпосередньої підготовки до діяльності).

Таким чином, результатом процесу підготовки є готовність майбутнього викладача ЗВО до саморегуляції діяльності, яка має виявлятися у формі загальної готовності (професійні якості, розвиток само організаційних, діагностичних, аналітичних та інших умінь і навичок) до педагогічної діяльності, саморозвитку і самовдосконалення. Водночас необхідно враховувати й ситуативну готовність.

В умовах навчання у ЗВО підготовка майбутніх викладачів до здійснення саморегулятивних функцій передбачає формування готовності як первинної умови до здійснення будь-якої діяльності. Адже саме рівень готовності до професійної діяльності визначає самостійність, енергійність, ініціативність, активність та продуктивність праці особистості.

Рівень готовності до саморегуляції діяльності визначено з позиції системного підходу з урахуванням сукупності критеріїв і показників: мотивційності, наявності професійних знань, володіння практичними вміннями та навичками. Передумовою розвитку позитивного ставлення до діяльності, а саме професійної, є теоретичні знання та практичні вміння, позитивне ставлення до оволодіння ними.

Провідна роль мотивів в активізації діяльності викладача спрямована на задоволення власних потреб, а мотиваційний компонент готовності – найбільш значущим і визначальним, тому що формує внутрішній спонукальний мотив, який стимулює успішну само пізнавальну діяльність майбутніх викладачів.

Поняття «показник» характеризується як свідчення, доказ, ознака чого-небудь; наочні дані про результат будь-якої діяльності чи процесу, досягнення в чому-небудь, кількість чого-небудь.

Отже, критерій за обсягом більш широкий, ніж показник, і охоплює низку певних ознак. А показник – компонент критерію – є типовим і конкретним

виявом сутності якості процесу чи явища, що досліджується. Однак пріоритет належить тим показникам, що характеризують виявлення якості безпосередньо у діяльності, поведінці або вчинках.

Тому дотичною до проблеми виявлення показників саморегуляції діяльності є проблема виявлення показників пізнавальної активності: ініціативність, енергійність, інтенсивність діяльності, позитивне ставлення до неї – інтерес, допитливість, сумлінність, самодіяльність, саморегуляція, усвідомлення діяльності, воля – наполегливість, завзятість у досягненні мети, цілеспрямованість, творчість. Аналіз підходів до визначення критеріїв продемонстрував, що всі вони певною мірою відображають ефективність та якість самого процесу, пов'язані з оптимальним і раціональним вирішенням виховних завдань, виявляють залежність результату від терміну виконання та вказують на відповідність результату мети процесу підготовки фахівців.

Узагальнення різноманітних вимог до критеріїв оцінки ефективності педагогічного процесу дає можливість встановити основні ознаки засобів перевірки, зокрема такі:

- ✓ об'єктивність – дає можливість оцінювати досліджуваній педагогічний процес;
- ✓ адекватність – оцінюється саме те, що хоче оцінити експериментатор;
- ✓ нейтральність, однаковість, рівнозначність для всіх досліджуваних явищ/процесів;
- ✓ повнота – відображення усіх значущих сторін професійної діяльності.

Ми розглядаємо критерії та показники як ознаки сформованості компонентів готовності особистості до певного виду діяльності, що слугують для визначення її розвитку. Відповідно поняття «рівень» це якісна структурність процесу розвитку готовності та є показником цілісності, системності досліджуваної якості та ступінь її розвитку.

Визначаючи рівні готовності за сформованістю мотиваційного, теоретичного та практичного компонентів, ми розуміли під високим рівнем – правильну, самостійну організацію навчально-пізнавальних дій, під середнім –

сформований обов'язковий рівень знань, умінь і навичок саморегуляції, під низьким – відсутність системи знань, не сформованість умінь і навичок, які виключають повторення організаційних помилок.

Таким чином, результати вивчення окремих компонентів готовності до саморегуляції педагогічної діяльності дають підстави стверджувати, що існує залежність між ступенем навчальних досягнень студентів і їх здатністю до самоорганізації пізнавальної та педагогічно-професійної діяльності.